

**GRA EDUKACYJNA
„INNOWATORZY”**

Gra powstała w ramach projektu „Innowatorzy społeczni a problemy globalne - Edycja II”, realizowanego w 2017 roku przez Fundację „Kultury Świata”

UCHODźCY

obóz
przesiedlenie
wojna
łódź

CZECZENIA

konflikt
niepodległość
państwo
terytorium

AZYL

uchodźca
przybyć
emigrant
ochrona

**OBÓZ DLA
UCHODźCÓW**

dom
tymczasowy
bezpieczeństwo
wojna

POLACY

naród
społeczeństwo
hymn
ojczyzna

ODWAGA

determinacja
męstwo
desperacja
wola walki

WODA

butelka
zbiornik
pić
życie

WSPÓLNOTA

społeczność
więź
podobieństwo
tradycja

RĘKODZIEŁO

przedmiot
oryginalność
dekoracja
kreatywność

Drugi pod względem wielkości zespół obozów dla uchodźców mieści się w **Dadaab**, we wschodniej Kenii. Składa się obecnie z 5 różnych obozów, a łączna liczba mieszkańców wynosi 256 tysięcy. Ponad 95% uchodźców pochodzi z ogarniętej wojną domową Somalii.

W terminologii europejskiej **azyl** oznacza to samo co **status uchodźcy**.

Zgodnie z Konwencją Genewską, uchodźca to osoba, która „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem ze względu na swoją rasę, narodowość, religię, poglądy polityczne lub przynależność do określonej grupy społecznej nie chce lub nie może wrócić do swojego kraju pochodzenia”.

Pierwsi, nieliczni czeczeńscy uchodźcy pojawili się w Polsce w 1994 roku w efekcie wojny pomiędzy rosyjskimi siłami zbrojnymi a walczącymi o niepodległość czeczeńskimi separatystami. Druga wojna rozpoczęła się w roku 1999. W latach 90 do Polski przybyło łącznie ponad **80 tys.** Czeczeńców. Większość z nich wyjechała na Zachód.

W wyniku wojny domowej w Syrii, która rozpoczęła się w 2011 r., ponad **5,2 mln** osób musiało uciekać z kraju. Najwięcej uchodźców schroniło się w trzech sąsiednich krajach:
w Turcji (3,2 mln),
w Libanie (1 mln), oraz
w Jordanii (650 tys.).

Projekt współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Gra edukacyjna „Innowatorzy” jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0). Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Kultury Świata.

Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej. Treść licencji jest dostępna na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>.

Gra wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Gomesi to tradycyjny strój ugandyjski noszony przez kobiety. Jest to długa suknia z wysokimi pufkami na ramionach, kwadratowym dekoltem, przepasana pasem. Najczęściej wykonana z ozdobnych, kolorowych tekstyliów.

Indonezję zamieszkuje ponad **300 grup etnicznych**, które posługują się ponad 700 różnymi językami i dialektami. Mieszkańcy Indonezji tworzą niespotykaną mozaikę obyczajów i lokalnych tradycji. Kraj ten składa się z ponad 13 tysięcy wysp i wysepek.

Aż 844 milionów ludzi na całym świecie, czyli **1 na 9 osób wciąż nie posiada swobodnego dostępu do czystej wody**. 30% mieszkańców globu nie ma dostępu do sanitariatów - oznacza to, że liczba osób posiadających telefon komórkowy jest większa niż liczba osób mających dostęp do toalety.

Łączna liczba pracowników niosących pomoc humanitarną i rozwojową na świecie wynosi szacunkowo około **600 tysięcy**. Ich wkład w niesienie pomocy potrzebującym jest nieoceniony, nierzadko narażają własne życie by ratować innych. W 2016 roku zginęło ponad 101 pracowników pomocowych, 98 zostało rannych, a 89 porwano.

W 1943 roku około **10 tysięcy polskich uchodźców** trafiło do dwóch obozów dla uchodźców w Ugandzie, w których pozostali do końca lat 40. Zdecydowana większość nowoprzybytych uciekła z Syberii z armią gen. Andersa.

TRAUMA

uraz
psycholog
przeżycie
problem

SCHRONIENIE

azyl
dom
bezpieczeństwo
spokój

DWORZEC

pociąg
peron
tory
lokomotywa

DOM DZIECKA

rodzina
sierota
opiekun
instytucja

DEPRESJA

lekarstwa
psychika
stan
zaburzenia

RODZICE

opiekun
małżeństwo
dziecko
ojciec

BIZNES

interes
przedsiębiorstwo
działalność
pieniądze

RYNEK PRACY

zawód
gospodarka
zarabiać
bezrobocie

MARZENIA

cel
dążenie
wyobraźnia
pragnienie

MARGINES SPOŁECZNY

ubóstwo
odrzućenie
zasitek
pomoc

Zgodnie z danymi WHO, ponad **300 milionów** osób na świecie cierpi na depresję, z czego większość stanowią kobiety. W czołówce krajów z najwyższym odsetkiem ludzi chorych na depresję znajdują się Indie, Chiny i Stany Zjednoczone.

W 2016 roku liczba osób zmuszonych do opuszczenia swoich domów w wyniku konfliktów, wojen i prześladowań, osiągnęła poziom ponad **65 milionów**, z czego 50% stanowią dzieci. Oznacza to, że co 113 osoba na świecie musiała opuścić swój dom stając się uchodźcą, azylantem lub przesiedleńcem wewnętrznym.

W Kenii zbudowano linię kolejową między Nairobi a Mombasą (470 km). Jest to największy projekt rozbudowy infrastruktury kolejowej od momentu odzyskania przez kraj niepodległości w 1963 roku. Aż 80% tej inwestycji zostało sfinansowane z chińskiego kredytu preferencyjnego.

Bidi Bidi to mieszczący się w Ugandzie największy na świecie obóz dla uchodźców, w którym schronienie znalazło 270 tys. osób. Zdecydowana większość z nich przybyła z ogarniętego klęską głodu i wojną domową Sudanu Południowego.

Aż **250 milionów dzieci** na całym świecie żyje na terenach dotkniętych wojną i konfliktami zbrojnymi. W samym Sudanie Południowym, na skutek konfliktu, aż 490 tysięcy dzieci musiało opuścić swoje domy by uciec przed niebezpieczeństwem.

Wskaźnik skrajnego ubóstwa na świecie wynosi **1.9 \$ dziennie**. W 2015 roku 9,6% mieszkańców globu żyło w skrajnym ubóstwie. Ogólna liczba osób dotkniętych ubóstwem spada, jednak ze względu na m.in. szybki wzrost populacji, sytuacja w Afryce Subsaharyjskiej jest wciąż alarmująca - wskaźnik wynosi aż 35%.

Największy uniwersytet na świecie znajduje się w New Delhi - stolicy Indii. Na uczelni imienia Indiry Gandhi studiuje obecnie ponad **4 miliony** studentów. W celu zwiększenia dostępności do edukacji wyższej dla studentów z najodleglejszych zakątków Indii, uniwersytet oferuje również nauczanie zdalne, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii - internetu i telefonów komórkowych.

Kraje Afryki Subsaharyjskiej wyróżniają się najwyższym wskaźnikiem przedsiębiorczości wśród kobiet na całym świecie (**27%**). W rankingu badającym stosunek przedsiębiorców płci żeńskiej w 54 krajach świata, pierwsze dwa miejsca zajmują mieszkańcy Ugandy (34,8%) i Botswany (34,6%).

W 2014 roku Uganda znalazła się na szczycie rankingu najbardziej przedsiębiorczych krajów świata. Aż **28%** dorosłych Ugandyjczyków zaliczało się do grona właścicieli lub współwłaścicieli nowopowstałych firm. Niestety duża część start-upów upada lub pozostaje na niskim poziomie rozwoju ze względu na brak kapitału i obawy przed podjęciem ryzyka biznesowego.

Zdecydowana większość krajów o największym współczynniku dzietności na świecie znajduje się na kontynencie afrykańskim. **Niger** to światowy lider, z liczbą ponad siedmiu dzieci przypadających na jedną kobietę.

UGANDA

Afryka
Kampala
Jezioro Wiktorii
niepodległość

STEREOTYPY

uprzedzenia
postrzeganie
Polacy
uogólnienie

GLOBALNE POŁUDNIE

podział
świat
kraje rozwijające się
zmiany

ROZWÓJ

pomoc
globalny
postęp
wzrost

WYKLUCZONY

odsunięty
margines
wyeliminowany
samotność

MAKULATURA

stary
gazeta
odpady
recykling

BUDOWAĆ

dom
cegła
tworzyć
konstruować

GLINA

substancja
skała
ceramika
rzeźba

PIEC

ciasto
urządzenie
temperatura
spalić

ŚRODOWISKO

ochrona
zieleń
natura
świat

Osoba dotknięta **albinizmem** nie posiada pigmentu w skórze, włosach i tęczówce. Ze względu na wygląd fizyczny, albinosi w niektórych krajach świata (np. w Tanzanii) są prześladowani i okaleczani. Borykają się z wykluczeniem społecznym i różnymi formami dyskryminacji, podsycanymi przez błędne przekonania i przesady, mówiące o magicznej mocy ich ciała.

Etiopia należy do najszybciej rozwijających się państw na świecie. W latach 2004 - 2015 roczny wzrost PKB wynosił ponad 10%. Dzięki temu odsetek wszystkich Etiopczyków żyjących za mniej niż 1.90 \$ dziennie spadł z 55% do 33% całego społeczeństwa.

Sformułowanie „**globalne Południe**” ma na celu zastąpienie wartościującego określenia: „kraje słabo rozwinięte”. Termin ten pozwala także uniknąć stosowania pejoratywnego, a zarazem błędnego sformułowania „Kraje Trzeciego Świata”, stosowanego za czasów podziału zimnowojennego.

W większości państw afrykańskich liczba telefonów komórkowych przewyższa liczbę dorosłych obywateli kraju. W Kenii, 7 na 10 dorosłych korzysta z mobilnego systemu **M-Pesa**, płacąc za zakupy telefonem komórkowym nawet w małych, lokalnych sklepikach.

Matoke to zielone banany rosnące głównie w Ugandzie i Rwandzie. Uganda jest drugim największym producentem bananów na świecie, które głównie kierowane są na rynek lokalny. Ponad 75% ugandyjskich rolników zajmuje się uprawą tych owoców, a przeciętny mieszkaniec kraju zjada nawet do 1 kg bananów dziennie.

Wycinanie lasów tropikalnych stanowi najpoważniejsze zagrożenie dla globalnej biosfery. W ciągu każdej minuty na całym świecie wycinana jest **powierzchnia 48 boisk** piłkarskich. W tym tempie lasy przestaną istnieć w ciągu najbliższych 100 lat.

Tradycyjnym ugandyjskim fast foodem są tzw. **Rolexy**. Można je kupić od ulicznych sprzedawców na niemalże każdym rogu Kampali - stolicy kraju. Ta ulubiona przekąska Ugandyjczyków składa się z pszennej placki chapati, w którym zawinięte są: smażone jajka, drobno posiekane pomidory, cebula i kapusta.

Zgodnie z danymi Międzynarodowej Organizacji Pracy, w 2015 roku w Indiach liczba pracujących dzieci w wieku 5-17 lat wyniosła aż **5,7 miliona**. Duży odsetek nieletnich pracowników zajmuje się produkcją glinianych cegieł, pracując w cegielniach nawet 12-18 godzin dziennie.

Tradycyjne ugandyjskie domy budowane były na bazie koła. Drewniana konstrukcja podtrzymywała ściany wykonane z mieszanki ziemi i błota. Dach pokrywano strzechą wykonaną z trawy. Wnętrze dzielono na pomieszczenia za pomocą ścianek wykonanych z trzciny. Wysokość oraz wielkość domu wiązała się ze statusem właściciela.

W celu wytworzenia 1 tony papieru potrzeba ściąć około **17 drzew**. Przeciętny mieszkaniec naszego kraju zużywa ponad 100 kg papieru rocznie. Oddając papier na makulaturę i ponownie ją przetwarzając, oszczędzamy nie tylko drzewa lecz także energię, wodę oraz przestrzeń na wysypiskach śmieci.

AFRYKA

kontynent
równik
mapa
pustynia

INFRASTRUKTURA

drogi
miasto
budować
transport

BUTELKA

woda
pić
PET
plastik

MIGRACJA

przemieszczać się
wędrować
państwo
opuścić

POMOC HUMANITARNA

wsparcie
lekarstwa
pożywienie
środki do życia

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Narody Zjednoczone
pomoc
rok 2030
problemy

KONFLIKT ZBROJNY

atak
przemoc
walka
rozejm

UBÓSTWO

pieniądze
brak
bieda
środki materialne

GLOBALIZACJA

zjawisko
internet
globalna wioska
przenikanie

SPOŁECZEŃSTWO

zbiorowość
wspólnota
populacja
grupa

W przeciwieństwie do **pomocy rozwojowej** mającej na celu wsparcie rozwoju gospodarczego i dobrobytu mieszkańców krajów rozwijających się, **pomoc humanitarna** koncentruje się na ratowaniu i ochronie życia w czasie wojen, konfliktów, klęsk i katastrof. Pomoc rozwojowa ma zazwyczaj charakter długofalowy, tymczasem wsparcie humanitarne udzielane jest w sposób szybki i doraźny, w celu zapewnienia najpotrzebniejszych środków do przeżycia - wody, lekarstw czy schronienia.

Liczba migrantów, którzy giną w trakcie podróży do nowego kraju stale rośnie. Od 2014 do 2017 roku zginęło ponad 22,5 tysiąca migrantów. Ponad połowa z nich (ok. 15 tysięcy) to osoby, którym nie udało się szczęśliwie przeprawić przez **Morze Śródziemne** w celu przedostania się do Europy.

Plastikowe odpady można poddać recyklingowi i wykorzystać jako surowiec wtórny. Energia, którą uzyskujemy z 1 zużytej torby plastikowej umożliwia oświetlenie pokoju 60W żarówką przez **10 minut**. Z 35 zużytych plastikowych butelek można wyprodukować 1 polarową bluzę.

Inwestycje w infrastrukturę - transport, nawadnianie, technologie energetyczne i komunikacyjne - mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Szacunkowo przyjmuje się, że jedna osoba zatrudniona w sektorze produkcyjnym, tworzy **2,2** miejsca pracy dla osób pracujących w innych sektorach, wpływając w ten sposób na rozwój gospodarczy danego kraju.

Wbrew powszechnym wyobrażeniom o pustynnym i suchym krajobrazie Afryki, wiele regionów tego kontynentu boryka się z dotkliwymi powodziami, które niszczą ziemię uprawną i lokalną infrastrukturę. W 2017 roku mieszkańcy **Zimbabwe**, zaledwie kilka miesięcy po dotkliwej suszy doświadczyli dramatycznej powodzi w której zginęło ponad 240 osób, a tysiące mieszkańców straciło swoje domy.

Spółeczeństwo ugandyjskie porozumiewa się obecnie w **41** językach i dialektach. Trzy z nich uważane są za oficjalne: angielski, luganda i suahili. Ugandyjczycy zastanawiają się nad poszerzeniem listy oficjalnych języków idąc w ślady innych afrykańskich krajów. W RPA funkcjonuje 11 języków urzędowych, a w Zimbabwe 15.

Światowy obrót czekolady jest warty ponad 100 miliardów dolarów. Producenci ziaren kakaowca (głównie Ghana i Wybrzeże Kości Słoniowej) otrzymują zaledwie **6,6%** wartości produkcji czekolady, podczas gdy firmy takie jak Nestle czy Mars ok. 44%.

385 milionów dzieci na całym świecie żyje w skrajnej biedzie. W krajach globalnego Południa, problem ubóstwa dotyczy **1 na 5** dzieci. Zgodnie z danymi UNICEF, aż połowa dzieci pochodzących z Afryki Subsaharyjskiej dorasta w skrajnej biedzie.

W 2016 roku na świecie miało miejsce łącznie **226 konfliktów**, z czego 38 zaliczono do wyjątkowo brutalnych. 18 z nich stanowiły konflikty wojenne, w tym jeden w Europie - we wschodniej Ukrainie. Najwięcej kryzysów wciąż ma miejsce w Afryce Subsaharyjskiej. W wyniku konfliktów zbrojnych w 2016 roku zginęło ponad 157 tysięcy osób. Największa liczba ofiar śmiertelnych to efekt brutalnej wojny w Syrii.

W 2015 roku państwa członkowskie ONZ ogłosiły **17** nowych Celów Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Goals - SDGs). Stanowią one kontynuację wysiłków podejmowanych w latach 2000-2015 na rzecz realizacji 8 Milenijnych Celów Rozwoju (MDGs). Nowe Cele mają bardzo szeroki zasięg tematyczny, dotyczą kwestii związanych z klimatem, sprawami gospodarczymi i kwestiami społecznymi. Zgodnie z założeniem, ich realizacja potrwa od 2016 do 2030 roku.

WSPÓŁZALEŻNOŚCI

wpływ
sytuacja
korelacja
powiązanie

BEZPIECZEŃSTWO

pokój
schronienie
dom
nie bać się

PRAWA CZŁOWIEKA

prawo do życia
niezbywalne
Powszechna Deklaracja
ludzie

GOSPODARKA

przemysł
rolnictwo
wytworzenie
rynek

PRZYSZŁOŚĆ

cele
marzenia
perspektywy
los

RÓWNOŚĆ

prawa
wolność
kobieta
egalitaryzm

KLIMAT

pogoda
kontynent
równikowy
deszczowy

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

moralna
mądrość
rodzice
czyny

RÓŻNORODNOŚĆ

wielość
kultura
bogactwo
świat

KODEKS

prawa
cywilny
przepis
zasady

W erze nowoczesnych technologii, dla wielu mieszkańców świata internet stanowi niezbędne narzędzie pracy, nauki i rozwoju. Trudno wyobrazić sobie bez niego przyszłość światowych gospodarek. Mimo tego, ponad **4 miliardy** ludzi na całym świecie nie posiada dostępu do internetu, a 90% z nich pochodzi z krajów rozwijających się.

Na liście najszybciej rozwijających się afrykańskich gospodarek dominują: Rwanda, Tanzania, Wybrzeże Kości Słoniowej, Mozambik i Demokratyczna Republika Konga. Należy jednak wziąć pod uwagę że tempo wzrostu PKB nie zawsze idzie w parze z gospodarczym rozwojem kraju. Wzrost PKB w DRK wyniósł w 2017 roku aż **8%**, jednak kraj ten boryka się z szalejącą korupcją, konfliktami wewnętrznymi i niestabilnością polityczną.

Zgodnie z raportami Amnesty International, prawa człowieka łamane są na całym świecie, również w państwach wysoko rozwiniętych. W 2016 roku, w co najmniej 113 ze 160 badanych krajach arbitralnie ograniczono wolność słowa i prasy. 156 obrońców praw człowieka umarło w areszcie lub zostało zabitych. W 122 krajach odnotowano przypadki **torturowania**.

Wiele kryzysów i konfliktów, które nie pojawiają się w mediach i na pierwszych stronach gazet, określa się mianem "**zapomnianych**". Bardzo często trwają one od wielu lat, wywołując permanentny strach ludności cywilnej i destabilizując sytuację w danym państwie. Wśród krajów dotkniętych zjawiskiem „zapomnianych kryzysów” można wymienić m.in: Czad, Filipiny, Mali, Republikę Środkowoafrykańską czy Saharę Zachodnią.

Wietnam i Indie to najwięksi producenci i eksporterzy orzechów nerkowca na świecie. Niekorzystne warunki pogodowe i niska ilość opadów w tych krajach w 2016 roku, spowodowały potężny wzrost cen orzeszków w Wielkiej Brytanii (nawet o **20%**), w której siła nabywcza brytyjskiego funta dodatkowo spadła w wyniku Brexitu.

Organizacje pozarządowe zajmujące się pomocą rozwojową i edukacją globalną stworzyły „**Kodeks** w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa”. Kodeks wskazuje jak przedstawiać odbiorcom informacje związane z krajami globalnego Południa, dbając o szacunek i godność osób, których dotyczą przedstawiane zdjęcia i materiały.

Demokratyczna Republika Konga jest jednym z najbardziej zróżnicowanych pod względem etnicznym państw na świecie. W DRK żyje ponad 200 różnych grup etnicznych posługujących się 215 językami. Olbrzymie bogactwo naturalne kraju bardzo często staje się przyczyną wojen, konfliktów i rywalizacji pomiędzy poszczególnymi grupami walczącymi o wpływy i zyski.

Szwajcarska organizacja Public Eye opublikowała raport zgodnie z którym światowe koncerny zajmujące się handlem ropą naftową, sprzedają na rynkach afrykańskich mieszanki niskiego poziomu paliwa o wysokiej zawartości zanieczyszczeń, których nie można było sprzedać w Europie ze względu na ograniczenia prawne. Stosowanie niskiej jakości benzyny powoduje zanieczyszczenia powietrza, choroby i prowadzi do przedwczesnych zgonów.

Z powodu suszy i pustynnienia, każdego roku tracimy 12 milionów hektarów ziemi, która mogłaby wyprodukować aż 20 milionów ton zboża. Obecnie **2,6 miliarda** mieszkańców globu jest w bezpośredni sposób zależna od rolnictwa, przy czym połowa gruntów rolnych na całym świecie jest dotknięta degradacją gleby.

Do 2014 roku, 143 państw na świecie uwzględniło równość kobiet i mężczyzn w krajowych konstytucjach. Jednak **52 kraje** wciąż nie podjęły takiego kroku. Na całym świecie, kobiety na rynku pracy nadal zarabiają o 24 % mniej niż mężczyźni. Codziennie aż 37 tysięcy dziewczynek poniżej 18 roku życia jest wydawanych za mąż.